

INTEGRAREA STRĂINILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA. ÎNTRE PROVOCĂRI ȘI NECESITĂȚI

Olga POALELUNGI, cercetător științific
INCE, Centrul de Cercetări Demografice, Moldova
<https://orcid.org/0000-0001-5012-9505>, olga.poalelungi@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.V.2023.17.23>

Abstract. *The article examines issues related to the integration of foreigners in the Republic of Moldova. Reforms, visa liberalization, and the conclusion of bilateral agreements on migration and/or social protection of migrants have made the country attractive for immigration not only from traditional CIS countries but also from Asia, Africa, and North America. As a result, greater attention needs to be paid to the cultural and socio-economic integration policies of immigrants in the Republic of Moldova. This article provides an overview of existing forms of immigrant integration (assimilation, multiculturalism, social and economic integration), analyzes the dynamics and key characteristics of immigration flows into the country over the last three decades, and offers a brief overview of national policies in this area. The article provides a brief overview of the situation of immigrants in the country and the level of their integration, addressing issues such as education and knowledge of the state language, immigrants' access to the national education and healthcare systems, and their employment/economic activities. The effectiveness of the policies implemented is also discussed, including the conditions and opportunities for immigrants to obtain Moldovan citizenship, their relationship with the local population, and mechanisms to prevent discrimination based on ethnic or cultural characteristics. Additionally, the article examines the socio-economic and demographic conditions for the development of a national integration policy in the context of the implementation of European directives as part of the Association Agreement and the country's status as a candidate for EU membership. The analysis shows that despite the positive national policy being implemented, there is a need for modernizing existing approaches to the integration of foreigners.*

Keywords: *policy of integration of foreigners, migrant, immigrant, MIPEx index*

JEL: *F15, F22, J18*

UDC: *316.6; 325.1*

Introducere. În ultimele trei decenii Republica Moldova se plasează printre primele locuri dintre statele lumii cu cel mai mare exod al populației, acesta fiind estimat la 25% din numărul total al populației. Plecarea populației economice active a tineretului, precum și a copiilor - urmare a legalizării șederii și integrării părinților în țara de destinație, a contribuit la reducerea esențială a numărului populației și a generat un șir de probleme demografice, cum ar fi, îmbătrânirea populației, reducerea natalității, etc. Acestea influențează în prezent și vor influența negativ dezvoltarea economică a țării, funcționarea eficientă a pieții muncii, a sistemului educațional și sistemului de ocrotire a sănătății. Totodată, pune în pericol și

funcționarea sistemului național de protecție și asistență socială. Una din soluțiile de ameliorare a situației privind resursele umane disponibile ar fi gestionarea eficientă a fluxurilor migraționale, prin asigurarea migrației circulare, cu revenirea emigranților/diasporei acasă, dar și schimbarea opticii societății privind imigrarea străinilor și integrarea lor socială în Republica Moldova.

În pofida faptului că în materie de emigrare sistemul normativ (HG nr.801/01.08.2018) și instituțional național (HG nr.725/08.09.2017) este suficient de dezvoltat, orientat către prevenirea plecării, crearea condițiilor și stimularea revenirii moldovenilor de peste hotare, tendințele și dinamica plecărilor (UN 2020) se mențin în continuare înalte. Fenomenul migrației și consecințele negative ale acestuia au diminuat atenția față de un alt aspect important al migrației și anume - imigrarea străinilor și integrarea acestora. Or, statele din regiune și cele din Uniunea Europeană (UE), cu experiența imigrării masive, care nu au realizat la timp măsuri eficiente de integrare a străinilor, dispun de trista experiență a crizelor migraționale din anii 2014, 2018, 2022, precum și a conflictelor sociale ca rezultat al excluziunii social-economice a străinilor care au locuit perioade îndelungate în țara de destinație.

Potrivit ultimelor estimări, numărul migraților în anul 2022 a ajuns la 281 de milioane și constituie 3,5 % din populația lumii (McAuliffe & Triandafyllidou, 2021). Se remarcă aflusul sporit al străinilor și în regiunea europeană¹. Pe parcursul ultimului deceniu a crescut numărul străinilor și numărul migraților naturalizați în statele Uniunii Europene. În același timp, au fost orientate și valuri de migrație forțată din statele Orientului Mijlociu și Africii. Cota parte a străinilor care domiciliază în statele UE a depășit 4% din totalul populației acestor state. Circa 78% dintre străini sunt persoane în vârstă aptă de muncă (14-64 de ani), care provin din state cu tradiții socio-culturale diferite, precum India, China, Maroc, Turcia, Albania, Pakistan, Ucraina, Federația Rusă, Ecuador, SUA ș.a. Cota parte a persoanelor care s-au născut în afara statelor UE, dar în prezent domiciliază în UE a ajuns 7% din totalul populației (McAuliffe & Triandafyllidou, 2021).

Globalizarea și intensificarea fluxurilor migraționale are efecte și pentru Republica Moldova. Fiind cunoscută ca țară de emigrare și de tranzit, treptat ea devine și țară de destinație pentru cetățenii străini. Atractivitatea Republicii Moldova pentru străini se datorează poziției de țară limitrofă spațiului UE, dar și realizării măsurilor ce țin de liberalizarea regimului de vize și a măsurilor Acordului de Asociere RM-UE. Legislația curentă permite aflarea temporară liberă (până la 90 de zile) pe teritoriul Republicii Moldova, pentru străinii din circa 151 de state (statele din zona Schengen, Comunitatea Statelor Independente (CSI) și altele), iar numărul de solicitări pentru obținerea dreptului de ședere provizorie pentru o perioadă mai îndelungată pe parcursul anilor 2019-2021 a crescut cu 9,2%. Astfel, numărul străinilor care se află în Republica Moldova este în creștere, cota parte a străinilor față de populația locală reprezintă 2,6%.

În scopul prevenirii riscurilor excluziunii sociale a străinilor și generarea prin aceasta a unor posibile conflicte social-culturale, confesionale și de altă natură

---

¹ În cazul dat nu vorbim de fluxurile masive ale refugiaților din Ucraina în urma invaziei militare a Federației Ruse, care urmează a fi examinate în mod separat.

cu populația locală, este important de a studia modelele de integrare a străinilor, existente în alte state, eficacitatea acestora, precum și determinarea unui model cât mai efectiv pentru țara noastră a criteriilor de evaluare și a eficienței politicilor implementate.

Modele de integrare a străinilor în societatea gazdă. Practica internațională cunoaște mai multe modele de integrare a străinilor. Tema integrării acestora se află permanent în vizorul centrelor academice și științifice europene. Un rol deosebit revine publicațiilor Centrului de Studii al Politicilor Europene cu sediul în Brussels, care în publicațiile sale definește patru modele cunoscute de integrare a străinilor: *multiculturalismul, asimilarea, interculturalismul și integrarea.*

Multiculturalismul prezumă o asigurare a pluralismului în societate, un fenomen al vieții publice ce constă în coexistența în societate a mai multor minorități etnice, culturale și religioase sau care se declară astfel, formând comunități ce diferă una de alta.

Asimilarea prezumă că persoana provenită din minoritatea migranților urmează să se contopească cu populația locală, obținând cetățenia, cunoscând limba, autoidentificându-se cetățean al țării de ședere și abia apoi să recunoască originea sa etnică. Modelul respectiv înseamnă refuzul statului de a recunoaște existența minorităților și a diferențelor dintre ele, întreaga politică și acțiunile statului fiind orientate spre adaptarea migranților, integrarea acestuia fiind privită ca o responsabilitate exclusiv a migrantului.

Interculturalismul presupune compromis între asimilare și multiculturalism. Acest model acceptă mai multă bunăvoință în respectarea particularităților etnice, culturale și religioase ale străinilor, evidența și aplanarea unor situații de tratament inegal, dar cu stabilirea criteriilor clare, ce asigură executarea obligațiilor față de valorile, istoria și tradițiile țării-gazdă.

Integrarea este privită nu ca un rezultat finit, ci un proces prin care executarea politicilor presupune întreprinderea unor măsuri active pentru a le asigura reprezentanților grupurilor minoritare (migranților) posibilitatea de a învăța limba noii societăți, tradițiile, cultura și valorile țării gazdă. În cadrul modelului respectiv se asigură incluziunea migranților pe piața muncii, sistemul de asistență socială. În funcție de țară modelul dat poate conține și anumite elemente caracteristice multiculturalismului sau asimilării totale.

Comisia Europeană a formulat integrarea ca un proces bilateral, bazat pe drepturile generale și obligațiile corespunzătoare ale resortisantului din țara terță și ale țării-gazdă, care trebuie să asigure incluziunea deplină a imigrantului. Pe de o parte, țara-gazdă își asumă angajamentul de a asigura respectarea drepturilor formale ale imigrantului, astfel încât acesta să poată participa în viața economică, socială, culturală și publică, iar pe de altă parte, imigrantul își asumă angajamentul de a respecta normele și valorile fundamentale ale societății în care trăiește și de a participa activ la procesul de integrare (COM 2005).

Date și metode. Articolul a fost elaborat în baza analizei datelor statistice primare preluate din banca de date a Biroului Național de Statistică (BNS), precum și a datelor secundare, obținute din luarea în considerare a materialelor/analizelor statistice și a rezultatelor cercetărilor sociologice privind imigrarea străinilor și măsurile întreprinse pentru integrarea lor efectuate în Republica Moldova de către

agențiile guvernamentale naționale, organizațiile sociologice, structurile internaționale (OIM, MGI, UNDESA). Totodată, a fost folosit material empiric și analitic, ipoteze științifice și concluzii expuse în lucrările cercetătorilor privind problemele integrării străinilor.

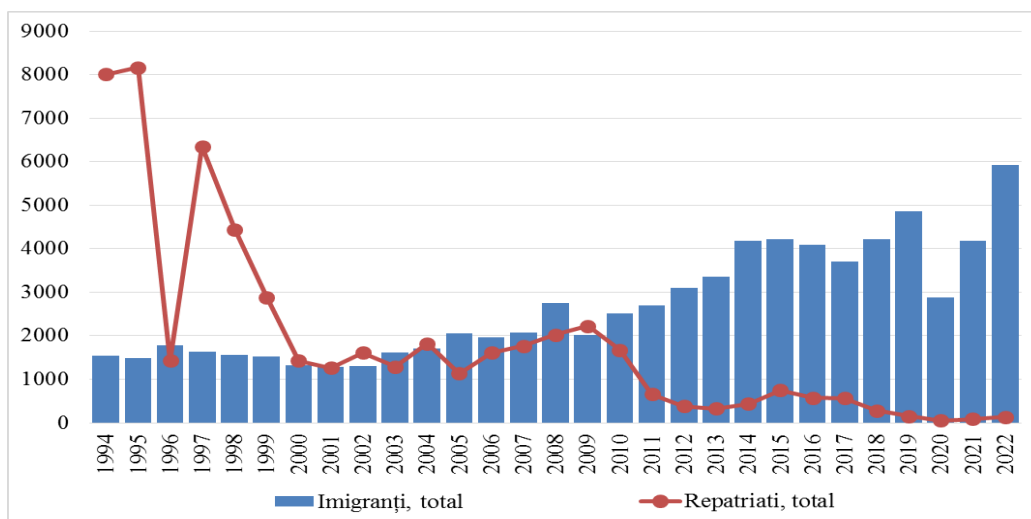
Rezultate. Odată cu intensificarea proceselor migraționale și creșterea numărului străinilor care au decis să imigreze în Republica Moldova, a devenit iminentă necesitatea unei abordări sistemice și consecutive privind integrarea acestora. Cu atât mai mult, că mai multe structuri internaționale indicau nivelul redus de implicare a țării în domeniul integrării străinilor (Studiul cu privire la integrarea străinilor în Republica Moldova, crimele bazate pe ură și discriminare). Aspectele respective au fost soluționate prin adoptarea Legii nr.274 din 27.12.2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova. În procesul de elaborare a legislației naționale privind integrarea străinilor, autoritățile moldave au studiat directivele comunitare în domeniu, au luat cunoștință de practica statelor UE și din regiune, cum ar fi Germania, Cehia, Ungaria, Bulgaria, Elveția, Suedia, Turcia, Ucraina, etc. În cadrul selectării modelului ce ține de aflarea străinilor în țară s-a ținut cont și de specificul polietic național al Republicii Moldova, precum și de dinamica și profilul fluxului de imigranți. Concomitent au fost determinate mecanismele naționale de implimentare a legislației și mecanismul de coordonare a activităților.

La adoptarea cadrului normativ ce ține de aflarea străinilor în Republica Moldova autoritățile au optat pentru modelul de integrare, care stabilește angajamente și responsabilități pentru ambele părți implicate în procesul de integrare: autoritățile publice - cetățeanul strain cu ședere legală în Republica Moldova. Totodată, au fost stabilite facilități și excepții pentru anumite categorii de persoane în mod expres prevăzute de lege. Legislatorul a stabilit că integrarea prezumă ”un proces de participare activă a străinilor care au obținut protecție internațională, sau azil politic, sau un drept de ședere în Republica Moldova, la viața economică, socială și culturală a societății moldovenești, prin care ei sunt împuterniciți să contribuie și să-și valorifice întreg potențialul ca membri ai acestei societăți, să-și realizeze drepturile și să-și îndeplinească obligațiile fără discriminare sau excluziune socială pentru propriul lor beneficiu și pentru beneficiul statului. Procesul de integrare este cuprinzător și participativ și presupune implicarea atât a străinului, cât și a autorităților publice responsabile (Legea 274/27.12.2011, art. 3)”.

La selectarea modelului de integrare s-a ținut cont și de faptul că pe parcursul ultimilor trei decenii pentru țară sunt caracteristice nu numai emigrarea masivă a populației, dar și scăderea continuă a numărului de repatriați (persoanele străine care s-au născut pe teritoriul Republicii Moldova, precum și urmașii acestora, care revin în țara de naștere, adică potențialii cetățeni ai țării). Totodată, se observă creșterea lentă, dar continuă a numărului cetățenilor străini imigranți în Republica Moldova (*Figura 1¹*).

---

¹ La calculare nu au fost luate în considerație datele privind refugiații din Ucraina, sosiși în RM pe parcursul anului 2022, deoarece categoria respectivă de străini dispune de protecție temporară și de programe specifice de asistență.

Figura 1. Repatrierea cetățenilor Republicii Moldova și imigrarea străinilor în anii 1994-2022

Sursa: elaborat în baza datelor BNS, <https://statbank.statistica.md>

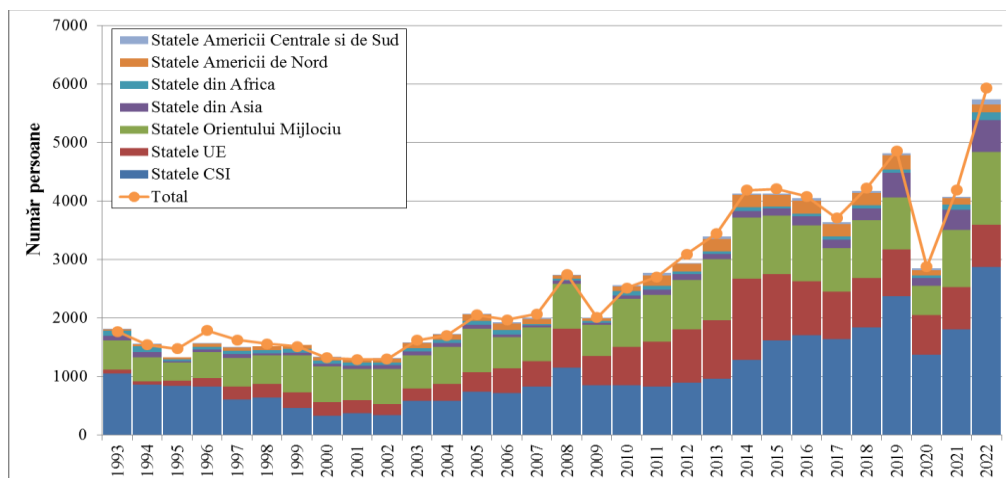
Măsurile de integrare pentru categoriile respective de străini urmează a fi determinate reieșind din specificul persoanelor, precum și diferențelor socio-culturale și lingvistice caracteristice regiunii de origine.

Legislația națională stabilește complexul de măsuri pentru integrarea străinilor care prevede: sesiuni de acomodare-socio-culturală, cursuri de studiere a limbii române, măsuri ce asigură accesul la piața muncii, inclusiv formarea profesională, subvenționarea locurilor de muncă, suportul pentru crearea sau adaptarea la locul de muncă, stimularea mobilității forței de muncă pe piața internă. Esențială pentru integrarea străinilor este și procedura de recunoaștere, echivalare și autentificare a actelor de studii și a calificărilor¹, prevăzută de lege și care sporește posibilitățile străinilor în angajare la muncă și/sau continuarea studiilor (MECC 2019). Legea stabilește criteriile accesului la educație, la serviciile medicale, la sistemul de asistență și asigurări medicale, evidențiază categoriile de persoane care dispun de diferite facilități în cadrul programului de integrare. A fost accentuată creșterea rolului autorităților publice în promovarea procesului de integrare prin informare diversificată, crearea pentru străini a oportunităților de autoîntreținere, creșterea rolului angajatorului în eficientizarea procesului de integrare, promovarea diversității culturale, asigurarea respectării drepturilor, etc. Prin urmare, este necesară implementarea cadrului normativ, creșterea rolului străinului, potențialul acestuia prin implicare în societate, precum și implementarea programelor de integrare.

Străinii care dețin un drept de ședere în Republica Moldova provin din 136 state ale lumii, cea mai mare pondere în funcție de regiunea de origine, revine CSI,

¹ Ministerul Educației, Culturii și Cercetării asigură recunoașterea și echivalarea perioadelor/actelor de studii și a calificărilor obținute de străini peste hotarele țării în scopul accesului la studii în sistemul de învățământ din Republica Moldova.

urmată de statele Orientului Mijlociu, apoi de statele Uniunii Europe, Americii de Nord, Asiei, Africii, Americii de Sud și Centrale (*Figura 2*). Se observă creșterea ponderii străinilor care provin din statele Orientului Mijlociu și din Asia. Aparent, ponderea acestora nu pare mare, dar experiența altor state arată că întârzierea în includerea străinilor în programele de integrare se poate solda cu excluziunea și marginalizarea acestora, situație care, cu timpul, generează conflicte sociale, culturale, etnice, religioase sau de altă natură.

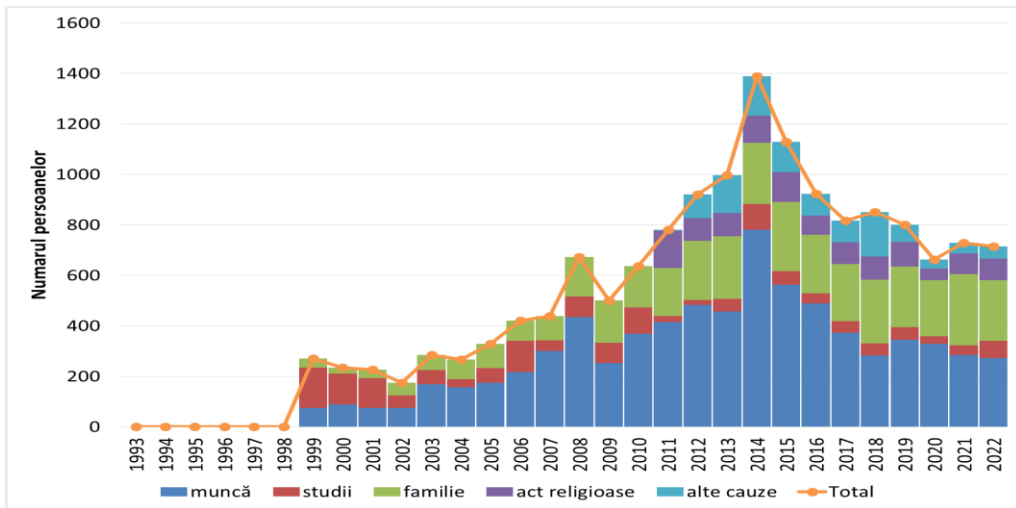

Figura 2. Imigrarea străinilor în Republica Moldova potrivit regiunii de origine în anii 1994-2022, (mii persoane)

Sursa: elaborat în baza datelor BNS, <https://statbank.statistica.md>

Analiza datelor statistice permite cunoașterea profilului străinilor aflați în țara noastră, inclusiv în funcție de motivul intrării și regiunea/țara de origine a acestuia (*Figura 3*). Deci, putem deduce și specificul comportamentului sau tradițiile culturale caracteristice regiunii/țării de origine, atitudinea față de familie, copii, abordările de gen în societate etc., specific de care urmează a se ține cont la elaborarea programelor de integrare. Drept exemplu, perioade îndelungate statele din CSI, inclusiv Republica Moldova, au avut sisteme de educație, sistem de pregătire profesională tehnică asemănătoare, migranții din aceste state posedă o limbă de circulație internațională bine cunoscută și în țara noastră. Asemenea similitudini pot fi valorificate la elaborarea programelor și pentru facilitarea procesului de integrare a persoanelor care provin din aceste state.

Străinii din statele Orientului Mijlociu dispun de tradiții socio-culturale, confesionale ș.a., care diferă esențial de cele care sunt în statele CSI sau Republica Moldova. În acest caz, programele de integrare urmează a fi suplinite cu informații privind specificul obiceiurilor și tradițiilor locale.

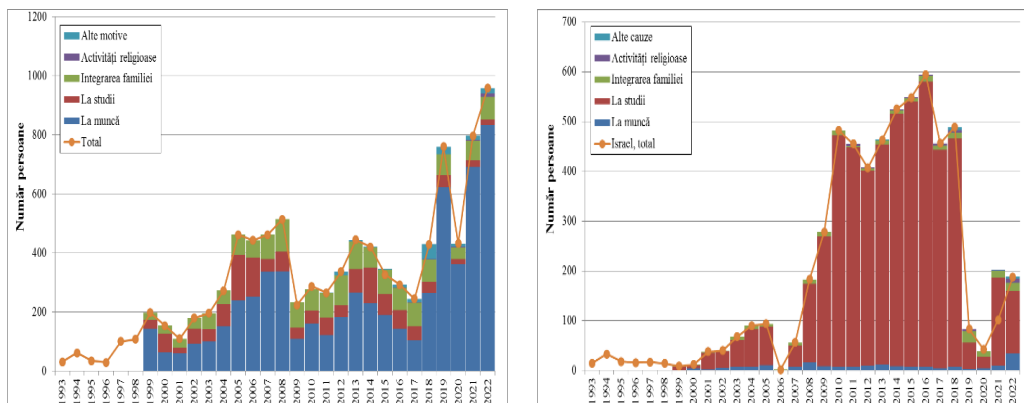

Figura 3. Imigrarea străinilor în Republica Moldova potrivit motivului imigrării în anii 1994-2022, (mii persoane)

Sursa: elaborat în baza datelor BNS, <https://statbank.statistica.md>

Însă pot exista diferențe considerabile și în profilul migranților care provin din state diferite din aceiași regiune. Spre exemplu, din cele două state din regiunea Orientului Mijlociu – Turcia și Israel – ponderea cărora din totalul străinilor din țară este destul de mare. Astfel, se observă că aflarea străinilor care provin din aceste state este ghidată de scopuri diferite. Migranții din Turcia în mare parte se află în Republica Moldova în scopul realizării unei activități, angajării în câmpul muncii, reîntregirii familiei și un număr neînsemnat pentru studii. Ponderea cea mai însemnată a străinilor sosiți din Israel din contra, revine persoanelor care se află în țara noastră pentru studii în instituțiile superioare de învățământ, iar o parte nesemnificativă pentru reîntregirea familiei. Perioada aflării acestor persoane în Republica Moldova este determinată de perioada de studii și nu prezumă naturalizarea lor ulterioară, cum ar fi în cazul migranților din Turcia (*Figura 4*).

La elaborarea și estimarea măsurilor de integrare pentru cetățenii acestor state urmează a se lua în calcul și alți factori specifici, cum ar fi: confesia (în Turcia – islamul, în Israel – iudaismul); modul de formare a familiilor (poligamă, monogamă); atitudinea față de femeie, rolul ei în familie și societate etc. Cunoașterea profilului străinului în funcție de specificul regiunii/statului de origine permit elaborarea programului de integrare cu o maximă apropiere față de necesitățile străinului, dar și estimarea fondurilor publice necesare în acest scop.

Figura 4. Imigrarea străinilor din Turcia (stânga) și Israel (dreapta) în Republica Moldova în funcție de motivul imigrării, anii 1994-2022 (persoane)

Sursa: elaborat în baza datelor BNS, <https://statbank.statistica.md>

Un element important care urmează a fi luat în calcul la elaborarea și implementarea măsurilor de integrare ține de amplasarea/ locul de trai al străinilor în Republica Moldova. Potrivit datelor statistice, 88% din străinii cu drept de ședere în Republica Moldova locuiesc în mun. Chișinău, 73% din imigranții la muncă sunt înregistrați în mun. Chișinău, iar 88,3% dintre refugiați sau persoane care beneficiază de protecție umanitară sunt concentrați, la fel, în zona mun. Chișinău. Datele enunțate arată că la nivel național nu există o politică clară de reamplasare a străinilor uniform pe întreg teritoriul țării, inclusiv în zona rurală, fapt ce creează impedimente pentru integrarea acestora în societatea moldovenească și favorizează crearea unor conglomerate independente de etnici și naționali în zona mun. Chișinău.

Este importantă și evaluarea periodică a eficienței politicilor elaborate, actualizarea lor în funcție de situația migrațională în țară și în regiune. În acest scop, este necesar de a dispune de un set de indicatori care permit evaluarea complexă, periodică a politicilor în domeniul integrării, corelarea lor cu indicatorii obținuți de alte state. Studiile și cercetările internaționale prezintă modele de instrumente de evaluare a politicilor.

De exemplu, cercetarea MIPEX reprezintă un instrument universal de evaluare a politicilor de integrare a străinilor format din 58 de indicatori din 56 state ale lumii din Europa, Asia, America de Sud și America de Nord, Oceania¹. În conformitate cu metodologia MIPEX, „integrarea” este interpretată ca respectarea principiului egalității de șanse, astfel, în țările care conduc clasamentul, decalajul în drepturile și oportunitățile cetățenilor și imigranților este minim. Evaluările se efectuează de un consorțiu din organizații internaționale în frunte cu Migration

¹ MIPEX efectuează evaluarea deplină a politicilor de integrare în toate statele UE (inclusive Marea Britanie), alte state europene (Albania, Islanda, Macedonia de Nord, Moldova, Norvegia, Serbia, Elveția, Federația Rusă, Turcia și Ucraina), statele din Asia (China, India, Indonezia, Israel, Japonia și Coreea de Sud), statele Americii de Nord (Canada, Mexic și SUA), statele Americii de Sud (Argentina, Brazilia, Chili), Australia și Noua Zelandă în Oceania.

Policy Group. În cadrul cercetării, sunt evaluate politicile curente de integrare a străinilor în societatea gazdă. Rezultatele pot servi drept propuneri pentru elaborarea politicilor noi în domeniu sau modificarea lor, contribuie la elaborarea proiectelor menite să asigure egalitatea reală a străinilor cu cetățenii țării gazdă și contribuie la incluziunea socială a acestora.

MIPEX efectuează analiza în 8 domenii importante pentru integrare cum ar fi: (1) accesul la piața muncii; (2) reîntregirea familiei, (3) accesul la educație, (4) accesul la serviciile de sănătate, (5) dreptul la reședință, (6) dreptul la acordarea cetățeniei, (7) criteriile de non-discriminare, (8) posibilitățile de implicare în viața politică. Cercetările MIPEX se efectuează din 2004 și oferă posibilitatea de a dispune de a analize comparabile cu legislația privind integrarea străinilor din alte state (Huddleston, 2015). Evaluarea indicatorilor MIPEX contribuie la promovarea unor politici imigraționiste bine gestionate, asigură o posibilitate de a evalua și de a compara, cum și în ce măsură exhaustivă, structurile responsabile își identifică viitoarele priorități.

Potrivit evaluărilor, Republica Moldova a înregistrat o creștere cu +8 puncte procentuale pe scala MIPEX din 2014 până în 2019, media creșterii pe toate țările evaluate fiind de +2 puncte. Punctajul general al țării constituie 47 puncte din 100 posibile (Migrant Integration Policy Index, 2020). Astfel, dacă în 2014, condițiile de integrare a străinilor în Moldova au fost definite ca „puțin nefavorabile,” în prezent țara a avansat la o politică de integrare „pe jumătate favorabilă”. Punctajul de țară pentru fiecare din cele 8 domenii indică o anumită insuficiență a măsurilor imigraționiste a străinilor în partea ce ține de accesul la educație (19 puncte), implicare și participare politică (15 puncte), totodată se remarcă creșterea pozitivă a punctajului pentru accesul la piața muncii (48 puncte), accesul la serviciile de sănătate (36 puncte), dreptul la reședință (69 puncte), dreptul la cetățenie (42 puncte) și reîntregirea familiei (61 puncte).

Evaluarea MIPEX a constatat că în prezent: ”imigranții în Moldova dispun de mai multe oportunități și de un viitor mai sigur, deși rămân anumite bariere atunci când vine vorba de accesul la drepturile de bază. Moldova a făcut schimbări de politică în ceea ce privește reîntregirea familiei, participarea politică, reșidența permanentă și accesul la cetățenie. Imigranții au oportunități sporite de a participa la viața politică, cu un acces mai mare la informații, precum și la consultare la nivel național”. Totodată, s-a menționat că ”străinii cu drept de ședere permanenți au acum acces egal la asigurări sociale și asistență și pot rămâne, de asemenea, în afara țării mai mult de un an. În ceea ce privește accesul la cetățenie, deși străinii naturalizați pot menține cetățenia anterioară, reglementările naționale nu acordă automat cetățenia statului Republica Moldova, pentru copiii născuți în Republica Moldova din cetățeni non-moldoveni. Acești copii au dreptul la cetățenie doar dacă la momentul nașterii unul dintre părinți deținea reședință legală în Republica Moldova.” (Migrant Integration Policy Index, 2020).

Evaluarea a constatat că aportul cel mai pozitiv la sporirea punctelor pe scara de evaluare MIPEX a avut-o măsurile întreprinse de autoritățile moldave privind: (a) acordarea dreptului la un permis de ședere autonom pentru parteneri și copii; (b) politica activă de informare a străinilor; (c) consolidarea capacităților de consultare; (d) soluționarea problemelor privind perioada de absență rezonabilă a

străinului din țară; (e) asigurarea pentru străini a accesului la sistemul de asigurări și asistență socială; (h) dreptul persoanelor la cetățenia multiplă. Totodată, au fost remarcate drept negative schimbările în legislație privind cetățenia copiilor-imigranți.

Astfel, evaluarea în cadrul MIPEX oferă statului analiza cadrului legislativ național privind politicile de integrare și posibilitatea de a le compara, cu alte state din regiunea europeană. De observat însă, că evaluarea MIPEX analizează legislația, nu și rezultatele obținute în urma implementării acesteia. Pentru evaluarea unei ”integrări reale a străinului” sunt necesari indicatori suplimentari cum ar fi, de exemplu, indicatori de șomaj, proporția studenților de origine străină, o comparație a nivelului de venit al imigranților și al populației indigene, etc. și monitorizarea lor.

Un alt instrument util pentru evaluarea integrării străinilor reprezintă Raportul privind Indicatorii de Guvernanță în Domeniul Migrației (MGI), realizat periodic în Republica Moldova de OIM (IOM, 2022). Raportul prezintă un bilanț al politicilor legate de migrație în vigoare și funcționează ca un cadru de evaluare comparativă care oferă o perspectivă asupra măsurilor de politică pe care țara ar putea dori să le ia în considerare pe măsură ce progresează către o bună guvernanță a migrației. Constatările respective acordă posibilitatea de a urmări progresul măsurilor întreprinse de autorități întru realizarea priorităților naționale, precum și a angajamentelor asumate la nivel regional și internațional.

Primul raport de evaluare MGI pentru Republica Moldova a fost efectuat în 2018, raportul al doilea – în 2021 (OIM, 2022). Evaluările repetate ale MGI urmăresc să arate progresele înregistrate de țară în politicile de guvernanță în domeniul migrației de la prima evaluare, un rezumat al schimbărilor în perioada respectivă, indică domeniile cu potențial de dezvoltare ulterioară. De remarcat că aportul respectiv nu are ca scop compararea sau clasarea țărilor pe baza politicilor. Obiectivul principal constă în acordarea de asistență țării să evalueze măsura în care politica de migrație este cuprinzătoare, să identifice bunele practici și a domeniilor care necesită dezvoltare.

Cadrul de evaluare al MGI reprezintă 96 de indicatori grupați pe 6 dimensiuni ale guvernantei migrației: (1) ocuparea forței de muncă și accesul pe piața muncii; (2) accesul la educație, inclusiv oportunitatea de a studia limba de stat; (3) accesul la serviciile de sănătate; (4) disponibilitatea de locuințe; (5) accesul la legalizarea șederii și disponibilitatea formelor de legalizare, inclusiv obținerea cetățeniei; (6) discriminarea și infracțiunile motivate de ură.

De apreciat, că prin suportul OIM în anul 2023 au fost efectuate evaluarea indicatorilor de guvernanță a migrației la nivel local pentru regiunea de Nord a Republicii Moldova (mun. Bălți) (OIM, 2023a) și pentru regiunea de Sud (mun. Cahul) (OIM, 2023b), care au prezentat analize în plan regional și înaintat propuneri ce țin de promovarea dialogului privind migrația între autoritățile centrale și cele locale. Dar, ca și în cazul instrumentului precedent MIPEX, raportul MGI nu determină criteriile de evaluare a integrării reale a străinilor.

Anumite propuneri se pot deduce din ”Studiul datelor privind migrația produs de GMDAC al OIM, Raport pentru Moldova” (OIM, 2021), dar acesta a efectuat cartografierea instituțiilor care se ocupă de migrația internațională și de

colectarea, producerea, analiza și/sau diseminarea datelor statistice, nu și de determinarea indicatorilor necesari pentru evaluarea integrării reale a străinilor.

Un pas important în determinarea setului de date statistice și administrative necesare pentru evaluarea integrării reale a migranților, ar fi realizarea obiectivelor Hotărârii Guvernului RM nr. 808 din 23.11.2022 ”cu privire la aprobarea Programului privind gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor pentru anii 2022-2025”. Obiectivul general 3.2.” Implementarea și consolidarea mecanismului de integrare a străinilor” din Hotărârea respectivă prevede drept obiectiv specific 3.2.1 ”Diversificarea, colectarea și utilizarea datelor precise și dezagregate pe domeniul integrării străinilor până la sfârșitul anului 2025” prin realizarea a două acțiuni: 3.2.1. ”evaluarea datelor colectate și identificarea indicatorilor noi, stabilirea setului de date utilizate la elaborarea politicilor în domeniul integrării străinilor în Republica Moldova” și 3.2.2. ”stabilirea setului de date utilizate la elaborarea politicilor în domeniul integrării străinilor în Republica Moldova.”

Monitorizarea periodică a setului specific de date elaborate în scopul realizării hotărârii, ar permite reflectarea nu doar a parametrilor de realizare a legislației sau a unor acțiuni planificate, dar și impactului nemijlocit ale acestora asupra nivelului de integrare a străinului. Dat fiind faptul că măsurile prestabilite de integrarea străinilor fac parte din diferite domenii de activitate ale autorităților (educație, piața muncii, ocrotirea sănătății etc.), ar fi util pentru monitorizarea complexă a procesului de integrare de a dispune de date specifice, dezagregate pentru fiecare din domeniul respectiv. De exemplu pentru:

accesul la educație - numărul străinilor adulți incluși în programele de studiere a limbii române, ratele de înrolare a copiilor străini la studii în instituțiile de învățământ din țară, nivelul de studii a străinilor, posibilitatea echivalării și recunoașterea actelor lor de studii din țara de origine sau terțe state, incidența cazurilor de discriminare față de străini;

accesul la piața muncii – rata de ocupare și de șomaj în rândul străinilor, cu segregarea datelor după gen, domeniile de ocupare a străinilor (sectoare, ocupații), corelarea domeniului de ocupare cu nivelul de pregătire profesională a străinului, incidența cazurilor de discriminare în domeniul dat;

accesul la serviciile medicale - accesibilitatea serviciilor medicale pentru străini, numărul de adresări a străinilor și tipul de servicii medicale acordate, incidența cazurilor de discriminare în domeniul respectiv;

accesul la spațiul locativ – posibilitatea unei alegeri libere a locului de trai, ponderea străinilor asigurați sau fără spațiu locativ, mărimea spațiului locativ per membru al gospodăriei, accesul străinilor la programe de asigurare cu locuințe sociale, incidența cazurilor de discriminare în domeniul respectiv;

crime bazate pe ură - evidența crimelor bazate pe ură comise împotriva străinilor (numărul cazurilor inițiate, al cazurilor examinate de instanțele de judecată);

accesul la cetățenie, naturalizarea străinilor - ponderea străinilor care dețin permis de ședere permanent sau de ședere provizorie, numărului străinilor care au solicitat acordarea cetățeniei și numărul celor cărora le-a fost acordată cetățenia

Republicii Moldova, durata procedurii de examinare a solicitărilor, incidenței cazurilor de discriminare în domeniul respectiv.

Autoritățile urmează să determine setul necesar de date/indicatori specifici pentru fiecare domeniu, periodicitatea colectării, structura responsabilă pentru integrarea datelor și efectuarea analizei eficacității politicii implementate, inclusiv calcularea cost-eficienței cheltuielilor publice programate în acest scop.

Concluzii și recomandări. Republica Moldova urmează să ia în calcul experiența negativă a mai multor state UE ce țin de destabilizarea situației economice, sociale, tentative la securitatea cetățenilor și ordinii publice drept consecință a neintegrării străinilor. În acest sens, este necesar să se monitorizeze eficiența implementării politicilor de integrare a străinilor, impactul acestora la creșterea nivelului de integrare a categoriilor de străini care nimeresc sub incidența legii. Totodată, urmează a fi asigurată participarea mai activă a străinilor la măsurile de integrare, valorificarea mai deplină a potențialului acestora.

Evaluarea legislației Republicii Moldova în domeniu de către structurile internaționale indică o dinamică pozitivă, aceasta propune străinilor oportunități de a aplica la programe individuale de integrare în domeniul educațional, de ocrotire a sănătății, accesul la piața muncii etc. Totodată, la moment, nu există suficiente instrumente de evaluare a impactului politicilor privind integrarea reală a străinilor.

În acest scop, este necesar de a determina domeniile de bază privind monitorizarea politicilor ce țin de integrarea străinilor (fie potrivit celor expuse în MGI, fie celor din MIPEX), și, în funcție de domeniile selectate, *de a determina setul de date relevante pentru evaluarea impactului politicilor implementate.* Evaluarea periodică a întregului spectru de date specifice, va permite monitorizarea evoluției stării de lucruri nu doar în partea ce ține de realizarea măsurilor planificate, dar și impactul real al politicilor asupra nivelului de integrare a străinilor în toate sferile sociale.

Este important ca *asigurarea colectării, sintezei și analiza complexă a datelor selectate să fie pusă în sarcina unei singure autorități*, ca exemplu Inspectoratul General pentru Migrație din cadrul MAI. Totodată, este necesar de asigurat o implementare mai consecventă și coordonată a măsurilor de integrare de către autoritățile centrale, locale și societatea civilă, evitarea disensiunilor departamentale sau de mandate care adesea se invocă de diferite structuri.

În scopul sporirii eficienței impactului măsurilor/planurilor de integrare implementate este necesară actualizarea periodică a acestora, în funcție de profilul străinilor (vârstă, sex, țara de origine etc.). La fel, *urmează a fi determinate criteriile de asistență în materie de integrare oferite de stat pentru diferite categorii de străini în funcție de regiunea/țara de origine, intenția străinului de a pleca sau de a rămâne în Republica Moldova*, nivelul de educație, aptitudinile profesionale ale străinului, etc.

Asigurarea implementării măsurilor de integrare a străinilor necesită asistența financiară și organizațională din partea statului. *Cuantificarea costurilor serviciilor de integrare per-domeniu și per-persoană, determinarea priorităților*, va contribui la cunoașterea necesităților reale în fonduri publice pentru imlementarea măsurilor de integrare, va spori gradul de responsabilitate pentru

fondurile utilizate. La moment planificarea măsurilor de integrare în diferite domenii se efectuează “în limita fondurilor alocate”.

De asemenea, în scopul integrării cât mai reușite a străinilor sunt necesare și programe de informare și conștientizare a populației locale, implicarea cât mai activă a liderilor de opinii în abordarea și cultivarea de către populația locală a spiritului de tolerare, înțelegere și acceptare a diferențelor posibile. Or, excluziunea economică și/sau social a străinilor poate genera conflicte de orice natură, cu efecte negative pentru întreaga societate.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- COM. (2005). *A Common Agenda for Integration. Framework for the Integration of Third-Country Nationals in the European Union*. European Commission, Commission on Immigration, Integration and employment. Brussels. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0389:FIN:en:PDF>
- Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei naționale ”Diaspora -25” și a Planului de acțiuni pentru anii 2016-2018 privind implementarea acesteia: nr. 200 din 26-02-2016. (2016). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 49-54, art. 230. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=91207&lang=ro
- Hotărârea Guvernului cu privire la Mecanismul de coordonare a politicilor de stat în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării: nr. 725 din 08-09-2017. (2017). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 335-339, art. 829. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101866&lang=ro
- Hotărârea Guvernului privind aprobarea și implementarea Programului Diaspora Acasă Reușește „DAR1+3”: nr. 801 din 01-08-2018. (2018). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 448-460 art. 1258. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110057&lang=ro
- Huddleston, T. (2015). *Republica Moldova. Studiul MIPEX (al Indicelui Politicilor de Integrare a Migranților)*. Migration Policy Group. Finland. <https://www.migpolgroup.com/old/wp-content/uploads/2015/11/MIPEX-Moldova-11-11-2015-RO-final-for-post-online1.pdf>
- Legea privind integrarea străinilor: nr. 274 din 27-12-2011. (2020). *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 372-382, art. 342. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136576&lang=ro#
- McAuliffe, M. & Triandafyllidou, A. (Eds.). (2021). *World Migration Report 2022*. Geneva: International Organization for Migration (IOM). <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>
- Migrant Integration Policy Index*. (2020). Migration Policy Group, CIDOB. https://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/pdf/MIPEX_results_infograph.pdf
- Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC). (2020). Ordinul Ministerului Educației Culturii și Cercetării privind aprobarea Regulamentului privind recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor obținute în străinătate: nr. 1702 din 26-12-2019. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 55-61, art. 192. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120432&lang=ro

- Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). (n.d.). *Studiul cu privire la integrarea străinilor în Republica Moldova, crimele bazate pe ură și discriminare*.
http://old.ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/studiu_integrarea_str.pdf
- Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). (2021). *Studiul datelor privind migrația, produs de GMDAC al OIM. Raport pentru Moldova*.
<https://moldova.iom.int/ro/resources/studiul-datelor-privind-migratia-produs-de-gmdac-al-oim-raport-pentru-moldova>
- Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). (2022). *Indicatorii de Guvernanță în Domeniul Migrației - Republica Moldova Al Doilea Profil 2021*. Geneva: OIM. <https://publications.iom.int/system/files/pdf/MGI-2nd-Moldova-2021-RO.pdf>
- Organizația Internațională pentru Migrație (OIM). (2023a). *Indicatorii de Guvernanță în Domeniul Migrației - Municipiul Bălți (Republica Moldova) Profil 2023*. Geneva: OIM.
https://publications.iom.int/system/files/pdf/pub2023-071-1-mgi_balti.pdf
- Organizația Internațională pentru Migrație. (OIM). (2023b). *Indicatorii de Guvernanță în Domeniul Migrației - Municipiul Cahul (Republica Moldova) Profil 2023*. Geneva: OIM. <https://publications.iom.int/books/indicatorii-de-guvernanta-migratiei-la-nivel-local>
- United Nations (UN). (2020). *International Migrant Stock*. UNDESA.
<https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock>